NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1604 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ BẢY 22 JUILLET 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Sáu tỉnh Bắc-kỳ (Hanoi, Haiphong, Quảng-yên, Hải-dương, Bắc-ninh, Hưng-yên)	Quảng-đông, Quảng-tây, Vân-nam	Cửa các công sở	Bắc-kỳ và Trung-kỳ	Nam-kỳ, Cao-Miên, Ai-lao, Thổ-nhĩ-kỳ, Ai-cập	Ngoại quốc
Một năm.	6$ 00	6 $ 00	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	9 $ 00
Các làng và các công-sở	»	»	8 . 00	8 . 00	8 . 00	»
Sáu tháng.	3 . 00	3 . 50	3 . 20	3 . 20	3 . 30	4 . 50
Ba tháng .	1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 65	2 . 25
Một tháng.	0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 60	0 . 75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au Directeur 61-65, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur-gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur O = 065 de large.

Une seule insertion. . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel . . .
Par colimètre et par insertion. . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne.
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Công cuộc Âu-trí-viện ở nước ta bây giờ nên tổ-chức như thế nào?

Như lời bản-báo đã nói trong mấy kỳ trước, ở nước ta bây giờ, muốn cho nhân-chủng được cường-tráng, dân-trí được khai-thông, nhân-tài được thành-tựu, để nhờ ơn qui chính-phủ Bảo-hộ dìu-dắt mà bước lên con đường tiến hóa sau này, thì phải có một cái nền âu-trí giáo-dục cho thật hoàn-toàn; cái nền âu-trí giáo-dục đó tức là cái chế-độ Âu-trí-viện đã thịnh hành ở các nước tiên tiến ngày nay mà bản-báo đã lược thuật trong mấy kỳ báo trước rồi, nước ta bây giờ cũng cần phải phỏng theo mà bắt-chước; cái công cuộc vĩ-đại ấy, ở các nước văn-minh tiên tiến, cũng nhờ có các đoàn-thể công-ích hiệp lực với chính phủ mà gây dựng cho được thành-lập, duy-trì cho được vững bền; nay muốn đem một cái chế-độ tối tân đó mà đi thực ở một xứ trình-độ khai-hóa còn âu-trí như xứ mình, thật chỉ mong ở một cái đoàn-thể lớn họp được toàn những người có trí-thức, có tâm-huyết, có vị-vọng, có tư-bản, có thế-lực trong nước đem cái nhiệt-thành công-ích vì đồng-bào, vì tổ-quốc mà xướng khởi lên, thì cái nền Âu-trí giáo-dục mới bồi đắp được nên mà tuần tự tiến thành, trông được có ngày nó khỏi gióng mạnh. Nay hội « Khai-trí tiến-đức » có đủ cái tư-cách mà xướng khởi lên cái công cuộc vĩ đại ấy đương trù định cái phương pháp tiến hành. Bản-quán cũng xin hết cái chức-trách ngôn-luận mà bày tỏ cái ý-kiến nhỏ mọn ra đây, trước cần chuyện sơ-nghiệu, vị tất không có một hai phần thái thủ được vậy.

Xét cái chế-độ Âu-trí-viện ở các nước văn-minh tiên tiến ngày nay, tuy tình thế từng nước, tuy có chỗ hơi khác nhau; nhưng cái tôn-chỉ thì đều chỉ làm cho nhi-đồng trong toàn quốc thân-thể được lần lần phát đạt, trí thức được lần lần mở mang; cái nhiệm vụ Âu-trí-viện đều chủ để thay cha mẹ các nhà, hoặc vì công việc làm ăn bận-bộn, không sản-sóc được trẻ con, hoặc vì trí-thức không đủ, sinh kế khốn quẫn, không chăn nuôi dạy dỗ được trẻ con, mà dùng các cách bảo dục đắc nghi để vệ dưỡng cái thể-lực, khai đạo cái trí-năng, đào-luyện cái đức tính đứa nhi-đồng cho thật được thập phần hoàn hảo; những cách bảo-dục đại ước có mấy khoa sau này: sắm các thứ đồ chơi cơ-khí về sự luyện con mắt, luyện trí khôn cho trẻ con, như các bức tranh vẽ, các đồ máy nhỏ, v. v.; bày các trò thể thao có ích về sự luyện gân cốt, luyện tay chân cho trẻ con, như giăng dây, đá bóng, thi chạy, đánh cầu v. v.; dùng các thứ ca nhạc, để tập cái tính ôn-hòa cho nhã cho trẻ con; dùng các loài động thực vật để tập cái tính quan-sát suy nghĩ cho trẻ con. Thực hành những cách bảo-dục ấy thì 1° là phải cần có người bảo-mẫu, 2° là phải cần có tiền kinh phí; người bảo mẫu trong Âu-trí-viện các nước thường đã lập ra có trường công luyện tập, sáp nhập vào khoa sư-phạm, tốt nghiệp rồi do Học-bộ bổ dùng; tiền kinh phí về Âu-trí-viện các nước, hoặc các nhà có con chịu, hoặc một đoàn-thể hay một địa-phương đảm nhận, còn thiếu-thốn thì Chính-phủ liệu lượng cấp trợ cho.

Cái công cuộc Âu-trí-viện ở nước ta bây giờ, nhất sơ sáng khởi, gian-truân rất nhiều. Thuộc về các cách bảo-dục thì đã có cái thành pháp của các nước châm-chước thêm bớt, cũng không thể không mô-phỏng của người; khốn nhất là cái vấn-đề bảo-mẫu và cái vấn-đề kinh-phí; thuộc về vấn-đề bảo-mẫu, thiết tưởng nên lấy những bà sư bà vãi ở các miền nhà quê, lợi dụng cái lòng từ thiện tu hành, đem cầu chuyện phúc đức mà khuyên dụ người ta, lập một cái trường, dùng cái phương pháp giáo thụ tốc thành tập luyện cho những người ấy có đủ cái trí thức về các cách bảo-dục, học thành sẽ giao cho vài người quản cổ một sở, đem cái lòng làm phúc mà làm việc, vừa khỏi tốn người bổng mà vừa được người biện sự chân thành, xin với chính-phủ dùng cách không lệ thêm, chắc ai cũng độc bụng từ bi mà không quản công khó nhọc; thuộc về vấn-đề kinh phí, thì các sở Âu-trí-viện hãy tạm dụng các đình các chùa cho đỡ cái tiền kiến trúc; tiền sắm sửa vật liệu và luyện tập bảo-mẫu thì do một hội « Khai-trí tiến-đức » đảm nhận mà trù biện cho chu, tiền thường phí trong các Âu trí-viện, thì hội sẽ chước lượng thu của các nhà có con; nhà giàu có mỗi đứa con một tháng đóng vào 4, 5 đồng, nhà thường-thường 1, 2 đồng, nhà nghèo quá thì quyên miễn, thương trù với các làng mỗi năm trích một khoản công-quĩ trợ cấp vào đó, còn thiếu thì xin với chính-phủ, hoặc mỗi năm mở một cuộc đánh số, hoặc cho quyền phẩm hàm để lấy tiền sung chi; hội « Khai-trí tiến-đức » lựa cử lấy một hội-đồng ủy-viên chuyên coi về việc ấy, xin với chính-phủ giúp sức mà thừa-đề cử-hành: như thế thì cái nền Âu-trí giáo dục ở nước ta sau nay tuy chưa dám nói hoàn thiện được bằng các nước văn-minh, mà cũng có thể tuần tự tiến hành, mong có ngày thành hiệu vậy.

T. B.

LỜI MUA BÁO

Xin nhắn lại để các ngài được biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các lời gửi báo mà thư gửi tiền chưa có gửi kèm theo thì không có tiền gửi theo giấy mua thì không quản không trả lời. — Mua báo thì tính từ tiền hoặc mồng một tháng, hay trở đi cho tiện.

ÂU CHÂU ĐIỆN TỈN

HAVAS

Paris, ngày 19 Juillet 1922

Cuộc hội-nghị La Haye

M. Litvinoff có nói : Dẫu rằng liệt-quốc không cấp trợ tư-bản cho, y cũng sẵn lòng đệ-trình liệt-quốc các điều khoản khác về việc công-nhận các trái-khoản và việc đền bồi cho những trạch-chủ điền-chủ có tài-sản bị tịch điền.

Có lẽ Lénine chết rồi

Một tờ báo ở Riga nói rằng Lénine bị đánh thuốc độc bằng cyanure de potassium, thì đã tạ thế.

Paris, ngày 20 Juillet 1922

Hoàng-thái-tử tại Pháp

Hoàng-thái-tử đã tới Vichy.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 20 Juillet 1922

Cái chánh-sách của chánh-phủ Xô-viết

Có điện-tín ở Pétrograd đến nói rằng hai mươi người học-sinh về trường binh-vụ ở Cronstadt đã bị tử án xử-tử, vì họ không chịu theo học nữa, và sin về tòng quân ngũ.

Những tù-nhân về việc chánh-trị bị giam ở Georgie, nay chánh-phủ định đem sang giam ở bạt nước Nga, còn các trường võ bị giam thì sẽ đem đày ở Astrakan. Các trường võ lấy quyết chí chết ở nơi bị giam còn hơn là đem đày, vì đi đày thì cũng như chết.

Bordeaux, ngày 21 Juillet 1922

Đường hỏa-xa trượt bánh

Có kẻ tháo mất mấy cái đinh ở đường hỏa-xa Cerbère-Bordeaux, thì có một chuyến hỏa-xa bị trượt bánh ở Perpignan.

Nước Nga và nước Thổ

Quân-lính của chánh-phủ Xô-viết và quân-lính của Enver pacha đánh nhau ở gần Sarmarkand.

Việc nước Chili

Quan Ngoại-vụ bộ thượng-thư nước Chili báo cho Nguyên-lão nghị-viện biết rằng các đại-biểu nước Chili tại hội-đồng Washington đã được phép công-nhận quan Thống-lĩnh Harding đứng làm trọng tài để giải-quyết cái vấn-đề Tacua-Arica cho hai nước Chili và Pérou.

Cuộc hội-nghị La Haye

Sau buổi hội-nghị chiều hôm thứ tư, liệt quốc có công-nhận tuy rằng những lời của Litvinoff trình bày với liệt quốc chưa có thể lấy làm chuẩn đích để soạn một bản giáo ước, được, song những lời ấy xét ra cũng có những điều khoản mới. Vậy thì bế chánh phủ Xô-viết công-nhận các lời của Litvinoff bá cáo, thì mọi việc các tư gia có thể điều đình với chánh phủ nước Nga được.

Quan Toàn-quyền Long ở Marseille

Quan Toàn quyền Long ở Paris đã xuống Marseille.

Cái vấn-đề bảo chứng

Hội-đồng bảo-chứng trở về Paris, có công bố hai bản án-văn. Một là bản án-văn của Hội-đồng Bồi-thường, hai là bản án-văn của chánh-phủ Berlin. Trong bản thứ nhất thì nói bộ Tài-chánh nước Đức đã ưng chuẩn những điều khoản của Đồng-minh đã kiêm duyệt các trái-khoản, các số chi tiêu, sự ngân ngừa cho tư-bản khỏi ra ngoài, và việc công bố các biên lông-kê. Trong bản án-văn thứ hai có nói rằng trong các điều khoản của Đồng-minh liệt-quốc, không có phạm đến cái quyền chánh-trị của nước Đức, vậy nước Đức xin ưng-thuận các điều-khoản ấy.

Tỉ giá quốc-trái : 3/; 88.10. — 4/, 1918 62, — 5/, 1915-1916. 76.15. — 5/, 1920 90.10. — 6/, 1920 89.5/.

Sự hưởng phúc có phải là mục-đích của đời người không?

Tại trong xã-hội ta ngày nay, các nhà thực có tư-tưởng, thực có kiến-thức, hầu trong trí não ai cũng chứa sẵn có một cái vấn-đề rất lớn lao mà những muốn kịp tìm phương giải-quyết. Cái vấn-đề đó là cái vấn-đề gì ? Tức là cái vấn-đề « xã-hội ta làm sao mà nỗ bại ? làm sao mà nghèo yếu ? các nước Âu-Mỹ làm sao mà văn-minh ? làm sao mà phú-cường ? » Nói vắn tắt lại, xã-hội ta và xã-hội người vì cái đặc điểm gì mà khác nhau như một vực một trời, đó là một điều chúng ta thường vẫn bận bạc tới luôn mà vẫn chưa tìm ra thấy mối. Hoặc có người nói : Vì người mình không có giáo-dục, vì người mình không có đạo-đức. — Đành thế, nhưng người các nước văn-minh, không phải đã ra mà đã có giáo-dục có đạo-đức ngay đâu ; giáo-dục là sự nghiệp công-cích của xã-hội làm ra, mà đạo-đức cũng bởi xã-hội rèn đúc mà nên, thì đó lại không phải là tạo nhân mà là kết-quả, thế thì bảo người mình trí-lực và thể-lực quá không bằng người mà thế ra ? Ta thử đọc lịch-sử các nước văn-minh ngày nay trong ba bốn trăm năm về trước, thì về phần trí-thức và thể-lực cũng chưa chắc đã bơn người đời ba bốn trăm năm về trước của ta. Vậy thì chúng ta ngày nay phải nên xét kỹ cái điểm khuyết-điểm về nhân sự, chẳng nên đổ lỗi về cái khuyết-điểm thiên phú, thì cái vấn-đề nghi-nan đo mới mong giải-quyết được mau. Hoặc có người lại cho là người các nước Âu Mỹ, nhân chẳng hỗn tạp, tự xưa thường vẫn cạnh-tranh nhau, cứ cạnh-tranh mãi nên nay ra có cái cảnh-tượng văn-minh như ngày nay. Vậy thì lịch-sử bốn nghìn năm của người mình, xưa kia đã trải bao hồi tranh-cạnh nhiều nhương, mà sao không thấy có tiến-bộ. Vậy xin nói quyết rằng : Cái có người mình sở-dĩ nên yếu nghèo hèn hại, là chỉ ở cái cớ *người mình nhận lầm cái mục-đích đời người* ; cái mục-đích ấy đã lầm, nên bao nhiêu thì-đoạn hành-vi cũng theo mà lầm nốt, dẫn đã mà nên nỗi yếu nghèo hèn hại, chứ bá phải tính có mà nên thế đâu.

Nay muốn hỏi cái mục-đích đời người của người mình ở cái gì, thì ta có thể vắn tắt mà đáp một tiếng cũng xong, tức là cái tiếng mà ta thường vẫn chúc lụng cho nhau và hằng ngày ta vẫn kỳ vọng lẫn cho là cái một tiếng « *phúc* » vậy. Nay thử hỏi tất cả các người ở trong xã-hội ta rằng : Các người sinh ở đời thì cái mục-đích các người thế nào, thì không kẻ quen liệu kỹ thử, thường cổ nông cũng ai nấy hẳn đồng-thanh mà đáp rằng « cái mục-đích của ta ở đời là ở sự hưởng phúc ». Dẫu cái thì-đoạn hành-vi mỗi người mỗi khác nhau, có người thì cần quyền vị công danh, có người thì mưu tài hóa lợi lộc, có người thì nghiên cứu học-vấn, có người thì lo lắng gia đình, mà cái mục-đích rốt cùng là đều chuyên chú vào sự hưởng phúc cả, nếu hiện thời mà không được hưởng phúc thì mong mỏi về tương lai, bán thân mà không được hưởng phúc thì mong mỏi về con cháu. Vậy thì cái điều mà người mình gọi là *phúc* ấy, thì nó có cái ý vị gì ? Tưởng cũng nên nói rõ ra đây; cũng là một cái câu thức để trắc nghiệm trình độ của dân-tộc mình vậy.

Nay ta cũng chẳng cần biện thuyết mà chia ra phần tinh-thần và phần vật-chất làm chi. Chỉ lấy cái thường tình mà nói, ai cũng nói giàu sang sống lâu, yên vui sung sướng, không phải đau đớn khổ sở, gọi là *phúc*. Trong một đời được : rồi nhân không phải lao tâm lao lực gì mà được hưởng thụ cái cảnh giàu sang sống lâu, yên vui sung sướng ấy một cách êm đềm, thì gọi là hưởng phúc. Phúc mà có được hưởng như thế mới gọi là phúc, không thì phúc cũng như không, nếu còn phải lao tâm lao lực mới được thì người mình cho là không được hưởng phúc. Vậy ra người mình cho phúc của đời người là một cái hoàn cảnh sung sướng mà không phải khổ thống bao giờ ; cho hưởng phúc là không phải khó nhọc đến tâm-lực mà cứ được sung sướng trong một đời. Ôi ! lấy đó là cái mục-đích của đời người mà người mình phần nhiều xưa nay đều công nhận như thế cả.

Ta coi đó mà biết người mình thực nhầm lẫn cái mục đích đời người. Nói là nhân tâm là bản lãnh người mà mất bản cái năng-lực sinh-hoạt. Trong sự sinh-hoạt của người là phải đem hết thể lực và tâm-lực mà theo cái lẽ tác dụng của sinh-lý, để tỏ rõ cái sức hoạt-động của mình, nếu sự sinh-hoạt không mất, thì cái sức-hoạt động cũng không mai giờ thôi, tuỳ mà người mình lại lấy cớ thôi được sức hoạt động làm sự trọng yếu của đời người thì chẳng lẽm lắm ru ?

Người mình ai cũng lấy sự lao tâm lao lực làm một sự khổ thống trong đời người, cho là có thể làm mất được phúc đi, ấy cũng vì cớ nhận lầm mà nên thế. Nay ta thử xem : một người cứ ngồi lì-lì mê-mệt, nghĩ làm cho là phải là cái giường ra là khổ, nhưng không biết sau khi người ta đã ngồi được đầy giấc rồi, mà lại cứ năm đi ở trên giường thì càng thêm ốm mệt, tác đó mà cứng phải ngay dậy, đi đi lại lại, thì khoan khoái hơn là nằm ngã gằng biết chừng nào. Lại như người cứ rủ-rủ ở trong xó nhà nghĩ làm-cò-bợ sự phải đi ra ngoài là khổ, giữa đường gặp con mưa gió lấy làm vất vả cho thân mình, nhưng nếu khi đó mà quyết chí ra đi, thì đọc đường cảnh lạ vật hay, cái phong-vị tự-nhiên của trời đất nó đều phô bày ra trước mắt mà làm cho tâm thần ta được sảng suốt êm-đềm, như vậy thì mới biết kẻ chui ở xó nhà mới thực là khổ. Cho nên ta có thể lấy lẽ đó mà xét người mình lấy sự lao tâm-lao-lực làm sợ thì cũng như kẻ nằm ngã lấy phải dậy làm sợ, kẻ ở nhà lấy phải đi làm sợ đó mà thôi. Xưa có một người Anh vào làm trong một công-ti Ấn-độ, coi việc sổ sách viết và kho nhọc, sau trở về nước nói chuyện với một người bạn rằng : « Từ nay trở đi, tôi không làm việc nữa, người đời lấy sự không phải làm là sung sướng hơn ». Ở nhà không bao lâu, người bạn lại đến thăm, thì thấy người ấy vẫn cứ gò gẫm mỗi cái tẻ. Người bạn hỏi, thì nói rằng : « Tôi nay mới biết cái khổ về sự chơi không lại cay độc hơn là cái khổ phải làm nhiều việc, vậy tôi cứa gà đóng tẻ để cho có việc, khiến cho không phải buồn bực mà đến nỗi tự-tận đó thôi ». Xem vậy thì biết lấy sự không phải lao-tâm lao-lực làm hưởng phúc, thì cái đời hưởng phúc ấy có khác chi cái đời tự-tận kia.

(còn nữa) S. B.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Muốn hiểu rõ cái chân-tình của xã-hội, phải có chút kinh-nghiệm

(Trả lời bài M. Ngọc-Am : Tuyên-Quang)

Đọc đến bài « Ta nên chú ý về nông-nghệ » của M. Ngọc-Am, học-sinh trường Canh-nông Thực-hành Tuyên-Quang, đăng ở mục Tự-do diễn-đàn trong số báo ngày 5 Juillet vừa rồi, khiến tôi cũng vì lòng quê-yên nông-nghệ như ông mà đăng bài này để góp-giải chư-quân nhân lãm, và trả lời ông.

Việc gì cũng vậy, học thì biết mà suy-nghĩ ra cũng có thể biết, nhưng mà nếu có chút kinh-nghiệm thì lại càng biết rõ. Xã-hội ta ngày nay, chốn thôn-quê thì hương-tục cải-lương, người đi học thì biết bỏ hư-văn, biết trọng thực-nghiệp, tuy chưa được toàn-thiện ni ti cũng vậy, song phần người hiểu nông-nghiệp là trọng tưởng cũng khá nhiều thay !

Thế mà ta thay ! ông nói việc canh nông mà ông ta thán một cách thống-thê, có ý trách xã-hội ta không biết trọng nghề nông, không biết khai-hóa nghề nông, ông cho nghề nông dân ta ngày nay chẳng hơn gì đời thượng-cổ ; điều đó lại ông nhầm chăng ? tại ông quá nhiễm cái nông-học tối-tân đến nỗi có trông thì thấy bộ chậm-chạp cần nông-dân ta mà không thấy rõ thôi ? hay là tại ông quá yêu nông-nghệ dân ta mà muốn cho nước nhông bước dài trên đường tiến-bộ chăng ?

Nói cho phải ra thì việc canh-nông của dân ta cũng đã tấn-tới ít nhiều, cái cớ tấn-bộ ấy đã hiển-nhiên, khiến cho những người có lòng với nông-nghệ đã lấy làm vững dạ mà không đến nỗi phản nản cho lắm. Và chăng cổ-nhân có câu « *dục tốc bất đạt* » có phải vội mà được đâu ; quốt sơn vô gỗ mà muốn cho sơn ăn với gỗ, gỗ chẳng với sơn, tất phải sơn cho có lẽ có lượt, nhiều quá thì bong, vội quá thì xấu, lấy cái học nghề nông và cái cơ tấn-bộ của nghề nông-dân ta ngày nay cũng tương-tự như thế vậy.

Khuyến khích việc gì mà không biết cái chân-tình của việc ấy thế nào, không biết cái tình-độ những thời-đại mà việc ấy đã trải qua cho đến bây giờ thế nào, không biết so sánh xem lên hay xuống, kem hay hơn thế nào, thì thành làm sao cho nổi sai lầm được. Như ông nói : «...nghề nông xem ra vẫn thế cứ cưa chưa thấy phát đạt tăng tiến ít nào, cỏ phong-vị tự-nhiên của trời đất nó đều phô bày ra trước mắt mà làm cho tâm thần ta được sảng suốt êm-đềm, như vậy thì mới biết kẻ chui ở xó nhà mới thực là khổ. Cho nên ta có thể lấy lẽ đó mà xét người mình lấy sự lao tâm-lao-lực làm sợ thì cũng như kẻ nằm ngã lấy phải dậy làm sợ, kẻ ở nhà lấy phải đi làm sợ đó mà thôi. Xưa có một người Anh vào làm trong một công-ti Ấn-độ, coi việc sổ sách viết và kho nhọc, sau trở về nước nói chuyện với một người bạn rằng : « Từ nay trở đi, tôi không làm việc nữa, người đời lấy sự không phải làm là sung sướng hơn ». Ở nhà không bao lâu, người bạn lại đến thăm, thì thấy người ấy vẫn cứ gò gẫm mỗi cái tẻ. Người bạn hỏi, thì nói rằng : « Tôi nay mới biết cái khổ về sự chơi không lại cay độc hơn là cái khổ phải làm nhiều việc, vậy tôi cứa gà đóng tẻ để cho có việc, khiến cho không phải buồn bực mà đến nỗi tự-tận đó thôi ». Xem vậy thì biết lấy sự không phải lao-tâm lao-lực làm hưởng phúc, thì cái đời hưởng phúc ấy có khác chi cái đời tự-tận kia.

(còn nữa) S. B.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Muốn hiểu rõ cái chân-tình của xã-hội, phải có chút kinh-nghiệm

(Trả lời bài M. Ngọc-Am : Tuyên-Quang)

Đọc đến bài « Ta nên chú ý về nông-nghệ » của M. Ngọc-Am, học-sinh trường Canh-nông Thực-hành Tuyên-Quang, đăng ở mục Tự-do diễn-đàn trong số báo ngày 5 Juillet vừa rồi, khiến tôi cũng vì lòng quê-yên nông-nghệ như ông mà đăng bài này để góp-giải chư-quân nhân lãm, và trả lời ông.

Việc gì cũng vậy, học thì biết mà suy-nghĩ ra cũng có thể biết, nhưng mà nếu có chút kinh-nghiệm thì lại càng biết rõ. Xã-hội ta ngày nay, chốn thôn-quê thì hương-tục cải-lương, người đi học thì biết bỏ hư-văn, biết trọng thực-nghiệp, tuy chưa được toàn-thiện ni ti cũng vậy, song phần người hiểu nông-nghiệp là trọng tưởng cũng khá nhiều thay !

Thế mà ta thay ! ông nói việc canh nông mà ông ta thán một cách thống-thê, có ý trách xã-hội ta không biết trọng nghề nông, không biết khai-hóa nghề nông, ông cho nghề nông dân ta ngày nay chẳng hơn gì đời thượng-cổ ; điều đó lại ông nhầm chăng ? tại ông quá nhiễm cái nông-học tối-tân đến nỗi có trông thì thấy bộ chậm-chạp cần nông-dân ta mà không thấy rõ thôi ? hay là tại ông quá yêu nông-nghệ dân ta mà muốn cho nước nhông bước dài trên đường tiến-bộ chăng ?

Nói cho phải ra thì việc canh-nông của dân ta cũng đã tấn-tới ít nhiều, cái cớ tấn-bộ ấy đã hiển-nhiên, khiến cho những người có lòng với nông-nghệ đã lấy làm vững dạ mà không đến nỗi phản nản cho lắm. Và chăng cổ-nhân có câu « *dục tốc bất đạt* » có phải vội mà được đâu ; quốt sơn vô gỗ mà muốn cho sơn ăn với gỗ, gỗ chẳng với sơn, tất phải sơn cho có lẽ có lượt, nhiều quá thì bong, vội quá thì xấu, lấy cái học nghề nông và cái cơ tấn-bộ của nghề nông-dân ta ngày nay cũng tương-tự như thế vậy.

Khuyến khích việc gì mà không biết cái chân-tình của việc ấy thế nào, không biết cái tình-độ những thời-đại mà việc ấy đã trải qua cho đến bây giờ thế nào, không biết so sánh xem lên hay xuống, kem hay hơn thế nào, thì thành làm sao cho nổi sai lầm được. Như ông nói : «...nghề nông xem ra vẫn thế cứ cưa chưa thấy phát đạt tăng tiến ít nào, cỏ phong-vị tự-nhiên của trời đất nó đều phô bày ra trước mắt mà làm cho tâm thần ta được sảng suốt êm-đềm, như vậy thì mới biết kẻ chui ở xó nhà mới thực là khổ. Cho nên ta có thể lấy lẽ đó mà xét người mình lấy sự lao tâm-lao-lực làm sợ thì cũng như kẻ nằm ngã lấy phải dậy làm sợ, kẻ ở nhà lấy phải đi làm sợ đó mà thôi. Xưa có một người Anh vào làm trong một công-ti Ấn-độ, coi việc sổ sách viết và kho nhọc, sau trở về nước nói chuyện với một người bạn rằng : « Từ nay trở đi, tôi không làm việc nữa, người đời lấy sự không phải làm là sung sướng hơn ». Ở nhà không bao lâu, người bạn lại đến thăm, thì thấy người ấy vẫn cứ gò gẫm mỗi cái tẻ. Người bạn hỏi, thì nói rằng : « Tôi nay mới biết cái khổ về sự chơi không lại cay độc hơn là cái khổ phải làm nhiều việc, vậy tôi cứa gà đóng tẻ để cho có việc, khiến cho không phải buồn bực mà đến nỗi tự-tận đó thôi ». Xem vậy thì biết lấy sự không phải lao-tâm lao-lực làm hưởng phúc, thì cái đời hưởng phúc ấy có khác chi cái đời tự-tận kia.

(còn nữa) S. B.

Powered by Internet Archive — Hồ Bạch Vũ (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.

được cày cuốc tây, có khi hết vốn. Tuy rằng có nhanh có tiện, nhưng mà cái nhanh tiện ấy có bổ đâu với cái đất cái phiền, chi bằng đồ dùng có sẵn của nhà, tuy cũ xấu xa chậm chạp nhưng mà từ cổ đến giờ dùng thế đã quen, mà xét ra cũng chẳng có gì là bất tiện. Huống đất bên tây, từng khu rộng rãi, phần nhiều là ruộng đất khô, bên ta ruộng hẹp đất lấy, cách làm tưởng chẳng giống nhau cho lắm. Nói tóm lại, phàm cải-lương nghề gì cũng vậy, không phải ở cái nhanh thức mà ở cái tinh-thần, nay ông khuyến-khích nông-nghệ cải-lương mà ông ta thán về cái cày cái cuốc vẫn còn thô-cụn thiết tưởng ông chưa xét tới cái tinh-thần của cải-lương nông-nghệ vậy.

Ông lại nói rằng cái ý tưởng nên ông thông ông ký, lương năm ba chục lính về. . . tôi xin bỏi ông muốn nói câu này cho bài thông thoát, hay là thực bây giờ ông mới biết cái nhẫm ấy của dân ta ? Ông Ngọc-Am ơi, cái nhẫm ấy xã hội ta mắc phải đã lâu, mà chữa khỏi cũng đã lâu, còn đâu đến bây giờ nữa. Thực-nghiệp là thứ thuốc chữa bệnh mê nhẫm ấy cho ta, ta đã tỉnh ngộ mà biết đất nhau ra nhiều đường khác, mà trên những đường ấy đã đi được một quãng khá dài.

Hàng buôn thay ! dân ta có nhẫm, dân ta đã chữa được khỏi nhẫm mà ông cho là vẫn nhẫm, thì dân ta đối với ông biết bao giờ cho hết cái nhẫm ấy được. Ước gì ông có một chút kinh-nghiệm, biết xét rõ cái chân tình của dân ta ngày nay cho dân ta khỏi thẹn với cái nhẫm, đã bỏ được rồi mà còn phảng phất bên tai.

Ông lại nói : « . . . ngày nay bỏ buộc bốn bức trường quanh năm chỉ viết. . . » chết nỗi ! nghĩa hợp quần (solidarité) ông để đâu ? mỗi người mỗi nghề, ông bá lại không biết người viết quanh năm kia là viết cho mọi người, mà người làm ruộng quanh năm kia là làm cho tất cả hay sao ? — Trong một xã-hội kẻ có ích phương diện này, người có ích phương diện khác, nếu cứ như ý ông, không ai viết cả, thì xã-hội ta sẽ ra thế nào, mà so với hiện-thời thì hơn kém thế nào ông có biết không ? Trong bài ông nói, ông khuyên người nên tây nữa mình, thì sở thích mình mà tìm nghề, điều đó khen ông chỉ phải, vậy thì mình đã có sức viết, có sở-thích viết, thì bỏ bức tường quanh phải là cái sức của mình, cái sở-thích của mình, còn lấy gì làm chán nản ? Nếu mà chán nản như lời ông nói, chẳng hóa ra không trọn cái bổn-phận với nghề mình ru ?

Ông lại nói : « . . . học cho thành tài thì lo gì không có tư-bản . . . . . chớ lấy cả bằng-cấp làm cái mồi-giới để nuôi thân. . . » Tài là một cái vô hình mà thành tài có nhiều, học, không ai trông thấy tài, sở thấy tài mà xem cái tài to hay bé, thấp hay cao, cho nên nhà-nước đặt ra bằng-cấp để làm chứng cho cái tài, thì cái tài với bằng-cấp có liên-lạc nhau vậy Cứ như trong Nông giới ta bây giờ, tốt-nghiệp trường Cao-đẳng Nông-lâm ra cũng là thành tài một bậc cao hơn, những người có tư bản sẵn rồi không kể, còn những người không thì chưa rõ ông bảo tìm tư bản vào đâu mà chẳng là hễ lại chẳng phải lợi dụng cái bằng-cấp để mà tô tài với chân-nước, với đồng-bang mà tìm tư-bản hay sao ? Tiếc rằng ông không nói rõ cái cách tìm tư-bản hiệu nghiệm cần ông thế nào, may ra những bậc nông-học thành tài nước ta bớt được cái lo cối-yếu là cái lo không tư-bản vậy

Giả lời ông thế, tưởng cũng đã là đủ, tiện đây xin ông biết rõ cho rằng : ngôn-luận là khó, mà khuyến-khích bằng ngôn-luận lại càng là khó ; nếu bằng cớ ít nhiều kinh-nghiệm ở đời, chỉ lấy cái mình đã học mà nói thì nhiều khi sai, chỉ lấy cái tự mình suy nghĩ ra mà nói thì cũng nhiều khi thành ra một cái tưởng-tượng viển-vông không thực-hành được, cho nên cái kinh-nghiệm ở đời là cái khoa học rất cần cho nhà ngôn-luận, ngõ-hầu mới bớt chút khuyết-điểm vậy. Chưa biết một người bẩn là tốt mà đã khuyến, đã khen, chưa biết một người hẩn là xấu mà đã rẻ, đã chê, như thế có hại cho người, cái khuyến, rẻ, khen, chê ở một người còn không thể, huống chi là ở một xã-hội, một quốc-dân trông không phải là dễ vậy.

Mấy lời nông nổi, mong rằng nhà ông ta đừng ta cũng nghĩ lòng, vì nỗi nghĩ không tẫn tới, chớ lấy cái kết-quả con nói buổi đầu làm tự tức, mà cứ dẫn dần chắn chỉnh thì lo gì không đạt được cái mục-đích cải-lương nông nghệ.

Đồng khanh (Hà-giang)

Bảo-tồn Khổng-học

DỊCH SÁCH LUẬN-NGỮ

Loại thứ IV

Nói về nhân-nghĩa đạo-đức

(Tiếp theo)

34. Tử viết : Cẩu chí ư nhân hĩ, vô ác dã.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Lý-nhân tờ 8)

DỊCH NGHĨA Đức Khổng-tử nói : Người thực hay có chí làm nhân, thì giữ được lương tâm, hẳn không đến làm việc ác vậy,

35. Tử viết : Phú dữ quí thị nhân chi sở dục dã ; bất dĩ kỳ đạo đắc chi, bất xử dã. Bần dữ tiện thị nhân chi sở ố dã ; bất dĩ kỳ đạo đắc chi bất khử dã. Quân-tử khứ nhân ô hồ thành danh. Quân tử vô chung thực chi gian vi nhân, thảo thứ tất ư thị, điên bái tất ư thị.

(Xem trong bộ Tứ thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Lý-nhân tờ 8)

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Giàu với sang thì người ta ai cũng muốn ; nhưng nếu không lấy đạo mà phải mà được giàu sang, thì người quân-tử cũng không chịu ở cái giàu sang ấy vậy. Nghèo với hèn thì người ta ai cũng ghét ; nhưng nếu không lấy đạo mà khỏi được nghèo hèn, thì người quân-tử cũng không cần bỏ cái nghèo hèn ấy vậy. Người quân-tử nếu bỏ nhân thì sao cho thành danh được. Người quân tử không có một lúc trọn bữa ăn nào là làm trái điều nhân, dẫu lúc lật đật vội vàng cũng cứ ở nhân, dẫu lúc hiểm-nghèo gấp khúc cũng cứ ở nhân.

36. Tử viết : Ngã vi kiến hiếu nhân giả ô bất nhân giả ; hiếu nhân giả, vô dĩ thượng chi ; ô bất nhân giả, kỳ vi nhân hĩ, bất sử bất nhân giả gia hồ kỳ thân. Hữu năng nhất nhật dụng kỳ lực ư nhân hĩ hồ, ngã vi kiến lực bất túc giả ; cái hữu chi hĩ, ngã vi chi kiến dã.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Lý-nhân tờ 9)

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Ta chưa thấy người nào thật yêu điều nhân ghét điều bất nhân. Này ! Người thật yêu điều nhân thì chỉ lấy nhân làm qui, coi nó tự trong thiên-hạ cũng không hơn được nữa. Người thật ghét điều bất nhân, thì chỉ ở làm nhân, không hề chịu để điều bất-nhân dây vào đến mình. Có ai thử trong một ngày hay cả dụng lực làm nhân không ? Cố làm thì được, ta chưa thấy ai không đủ sức làm ; hoặc-giả cũng có chăng ? nhưng ta thì thật chưa từng thấy vậy.

37. Tử viết : Triệu văn đạo, tịch tử khả hĩ.

(Xem trong bộ Tứ thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Lý-nhân tờ 9).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói. Sớm ngày được nghe đạo lý, thì trong lòng vui-vường, dù đến tối có chết cũng không hối-hận gì.

38. Tử viết : Quân-tử chi ư thiên-hạ dã, vô thích dã, vô mịch dã, nghĩa chi dữ tỉ.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Lý-nhân tờ thứ 9).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Người quân-tử xử việc thiên - hạ không việc gì là cố ý làm, không việc gì là cố ý không làm, chỉ xem hợp nghĩa thì làm, không hợp nghĩa thì không làm.

(Còn nữa) D.-B.-T.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 22 Juillet này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 6 f. 65.

Quan Toàn-quyền Baudoin tại Quảng châu-loan. — Quan Toàn-quyền đang cả buổi sáng hôm 20 Juillet đi thăm thành-phố Tchê-kam

M. Favey là quan xã-trưởng cùng với Hội đồng thành-phố nghênh-tiếp quan Toàn-quyền tại dinh quan Giám-đốc. Khi ngài tới thì có một đội Hinh khố-xanh bắn súng chào. Tuy thành phố ngày nay vệ-sinh và đường đã thêm nhiều cách tối-tân, song vẫn còn giữ nguyên cái vẻ Trung-Hoa, nhất là các phố vẫn còn chật hẹp và gồ ghề. Cờ kéo la liệt rất ngoạn-mục ; nhân-dân xem đông lắm, nhất là những đường lối có xe quan Toàn-quyền đi qua. Cảnh tượng náo-nhiệt phi thường

Ở dinh Giám-đốc ra thì quan Baudoin đi vòng quanh thành phố ; tiếng pháo nổ vang lừng không dứt, những đám rước rồng và thời kèn đi rong các phố nhiều lắm.

Xem thành-phố xong thì ngài đến thăm phòng thương-mại. Trong bài diễn văn của các hội viên phòng Thương mại, có ngợi khen pháp-cai-trị và chính trị của Đại-pháp tại Indo-Chine lắm. Những bài diễn-văn ấy là do ý-tưởng của người Trung-hoa cả, vậy thì rất là có ý-vị.

Trong chiều hội nghị ấy, thì Hội-đồng có bàn về chương-trình lập những công việc to-tát tại trong hạt. Đoạn rồi quan Toàn quyền có gắn hội tịnh cho các thân-hào trong thành-phố và trong tỉnh

Buổi chiều ngài có đi ngoạn cảnh Potsi, Vintchi và ở hồ Sun-prise. Ở đây người Trung-hoa có mở một hội mừ ngài rất lịch sự. Sau cùng, ngài có đến xem Poteao. Ở đây, nhân dân cũng nghênh tiếp một cách rất nhiệt-thành. Suốt dọc đường ngài đi đều kéo cờ sao sát và dựng nhiều cửa tổng lịch sự

Buổi tối hôm ấy, sau khi yến tiệc rồi thì quan thủ hiến De la Brosse có mời tất cả các quan chức trong hạt lại dinh ngài tiếp đãi một cách rất trân trọng. Tàu *Moqueuse* đã trở về Haiphong sáng hôm nay quan Toàn quyền xơi cơm tại tòa Đốc lý Haiphong rồi trở về Hanoi.

* * *

Bắt đầu ngày 28 tháng này, quan Toàn-quyền sẽ xuống tàu *Chambord* về Saigon. Các quan đi với ngài sẽ có quan hầu là đại-úy Thierry và quan thư ký riêng de Bottini.

Quan Học-chánh Đông-trường mới. — Bản-quán được tin rằng theo như tờ nghị quan Toàn-quyền Long xin với chánh-phủ Đại-pháp, thì quan Học-đốc Thượng-thư Bérard và quan Thuộc địa bộ Thượng-thư A. Sarraut đã định cử M. Joubin, Tổng-trưởng nha Học-chính Lyon sang trọng nhậm chức Học-chính Tổng-trưởng Đông Pháp

Các quan Tàu qua Hanoi. — Quan đại-tướng Lý-cảo Nguyên ở Vân-nam với quan Hanoi được mấy hôm nay. Đại-tướng trọ tại nhà Khách-sạn Métropole và có ý đến yết kiến quan Toàn-quyền Quan Thượng-tướng Lục vinh-Đình ở Bắc-kinh hiện đã tới Thượng-hải, sẽ lấy hôm nữa Thượng-tướng sẽ qua Hanoi để lên Long-châu.

BÁN

Một cái xe ô-tô hiệu « Grégoire » máy moteur « Renaud » 2 cylindres, 12 mã lực, chạy nhanh 45 ki-lô-mét một giờ, ô chỗ ngồi rộng rãi.

Xe còn tốt lắm, trèo núi thực khỏe. Hỏi tại số 3, đường Carnot (Phố cửa Bắc) Hanoi. 330

Việc hòa-tai ở chợ Đuổi. — Số tiền của các nhà từ-thiện đã gởi đến

Số thứ mười hai :

M. Yên-thái, số 5, phố Darranton Hanoi.....	1 p. 00
M. Lý xuân-Lan, —	1 00
M. Ng-lý-Thái —	1 00
M. Vũ hữu-Hòe dit Bảo, — ...	0 50
M Vũ-văn-Thảo —	0 30
M Phạm gia-Thọ —	0 50
M. Đinh-v-Giao dit Thọ, — ...	0 50
M. Ng-hữu Văn —	0 50
M. Ng thiện-Văn, —	0 50
M Vũ-xuân Lâm —	0 50
M Trần-văn-Hiếu, —	0 50
M. Hà-khắc-Thụy, —	0 50
M. Ng-hữu-Duyên, —	0 50
M. Ng-văn-Thành, —	0 50
M Ng-hữu-Lượng —	0 50
M. Ng-văn-Loan, —	0 50
M. Phạm-trọng Bách —	0 30
M. Nguyễn-văn Bình, —	0 30
M. Đỗ-văn-Nghĩa, —	0 30
M Đỗ Thụy, —	0 30
M Ng-văn-Tế, —	0 30
M. Phạm-xuân-Thông, —	0 30
M. Phạm-văn-Bình, —	0 30
M. Đỗ-văn-Biển, —	0 30
M. Boàn-văn-Bảo, —	0 30
M. Lương-văn-Tiến, —	0 20
M. Đặng-cao-Lạch, —	0 20
M Đặng-xuân-Quế —	0 20
M. Ng-Tỵ, —	0 20
M. Ngô-tiến Chạc, —	0 20
Cộng.....	14 p. 05
Cộng số thứ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 và 11.....	879 p. 79
Tổng-cộng.....	893 p. 87

Bản quán xin thay lời cảo nhà bị nạn cảm ơn các nhà từ thiện đã gửi tiền đến. Số tiền ấy bản quán sẽ đệ trình quan Đốc-lý để phân phát cho các nhà bị nạn.

Đường xe-lửa Vinh-Đông-hà. — Quan Toàn-quyền đã ký nghị-định cho phép sở Lục-lộ làm lấy việc đồ đá, việc mua và đặt vật-liệu làm đường xe-lửa Vinh-Đông-hà từ kilomètre 0 đến km thứ 10, ở trong cái đoạn thứ nhất từ Vinh đến Tân-Ấp.

Sáng Sư-phạm và bằng Thương-mại. — Bản quán được tin rằng những văn bằng tốt nghiệp ở trường Cao-đẳng Sư-phạm và Thương-mại hiện nay đã làm xong rồi. Vậy những sinh viên nào trúng tuyển các kỳ thi ấy thì có thể lại nha Học-chính Đông-pháp (Direction de l'Instruction Publique) mà lĩnh bằng ngay từ bây giờ.

Ai có giấy Quốc trái vô-danh, bắt cứ năm nào xin chiếu-cố lại hiệu **FONDERIE TONKINOISE** của **HOÀNG-XUÂN LAN**, số 39, Phố Hàng-quạt (Rue des Éventails) Hanoi mà bỏi ;

TRẢ GIÁ RẤT CAO, mua bán phân minh. 2042

Mấy điều tôi yêu cho các học-sinh nam nữ có bằng Sơ-học Pháp Việt. — Nhân về vụ thi bằng Sơ-học Pháp Việt mới rồi, nhiều các có các cậu trúng tuyển viết giấy hỏi bản-báo các thể lệ vào trường Bảo-hộ, các trường Sư-phạm năm nữ giáo sư, các lớp dạy trợ giáo Vậy có chiếu như bộ luật Học chúng những nghị-định đã thi hành về việc học thì nay bản-quán tóm tược lại mấy điều cốt yếu sau này để những người cần biết nhờ-cậy thể lệ ấy được rõ mà kịp thời giờ xin học.

Trường Bảo-hộ. — Về việc thi tuyển học-sinh vào trường Bảo-hộ, số ăn lương, số ăn nửa lương và số không ăn lương thì trong một số trước, bản quán đã đăng rồi, tưởng không cần phải đăng lại nữa, chỉ xin nhắc một điều cần nhất là học sinh tính đến ngày 1er Janvier 1923 không được quá 16 tuổi.

Trường Sư-phạm nam nữ giáo sư. — Về việc tuyển học sinh vào hai trường này thì chưa có nghị-định quan Thống-sứ định vào ngày nào. Song cứ chiếu lệ thường thì kỳ thi ấy năm nào cũng định vào mấy ngày đầu tháng chín tây, và trường nào thì thi tại trường ấy Nghe đâu năm nay kỳ thi của hai trường ấy định vào ngày 6 Septembre. Bao giờ được tin đích xác thì bản-quán sẽ đăng lại.

Các đơn xin ứng thi phải làm bằng giấy tốt và chữ quan cai-trị trong hạt tên lấy rồi gửi đến trường Sư-phạm (Ecole Normale), con trai vào trường Sư-phạm nam-giáo-sư và con gái vào trường Sư-phạm nữ-giáo sư. Hơn nữa ứng thí phải đính thêm những giấy sau này :

1° Một tờ giấy khai sinh.

2° Một tờ giấy nhận thực kiểm bạnh có chữ quan cai-trị trong hạt ký tên.

3° Cái bằng Sơ-học, hoặc chưa lĩnh thì gửi một bản sao có chữ quan chánh Đốc học Sơ-đẳng nhận thực là đã thi đỗ bằng ấy.

4° Một tờ cam-đoan do người thí sinh viết và ký lấy, tình nguyện tòng sự trong ngạch Học-chính 10 năm kể từ khi được bổ giáo-học, bằng không thì 1° phải hoàn lại Nhà-nước số tiền đã được ăn tại trường Sư-phạm. 2° nếu đã được miễn việc tòng binh thì lại không được miễn nữa. Tờ cam đoan ấy lại phải đính theo một tờ khai của người cha hoặc người đỡ đầu cho phép người thí-sinh được ký tờ ấy bổ học, hoặc phải đính hoặc chưa làm giáo học trọn 10 năm mà đã bỏ việc thì sẽ phải hoàn lại. Nhà-nước cái số tiền học bổng của con mình đã được hưởng.

Đó là cái lệ chung cho cả hai trường Sư-phạm nam nữ, còn số học sinh tuyển vào mỗi trường bao nhiêu thì chưa biết đích. Hôm nào quan Thống-sứ ký nghị-định thì bản-báo sẽ đăng ngay.

Các lớp trợ-giáo. — Các lớp dạy học-trò làm trợ-giáo (cours des moniteurs) thì hiện nay đã lập xong ở ba tỉnh này là Sơn-tây Nam-định, Thái-bình và chắc đến hết kỳ nghỉ hè này thì ở Hanoi cũng lập ra một lớp như vậy. Niên hạn học có một năm.

Lớp Sư-phạm không phải là một trường học như các trường Thành-chung hay là Sư-phạm.

Ở các lớp ấy chỉ dạy về thực hành mà thôi, là cứ đến buổi của học-trò trường Sơ-đẳng học, thì mỗi lớp cho mấy người tập trợ-giáo vào xem cách thức dạy học thế nào. Sau buổi học ấy thì ông đốc hỏi học tất cả học trò lớp trợ giáo lại mà bình-phẩm cái buổi dạy học ấy thế nào.

Sau nữa học sinh phải học về cách làm tờ bảo cáo, tờ nguyệt đề, các công-văn, văn văn.

Hết hạn một năm, nếu ông đốc trường tư cho nỗi tốt thì sẽ được bổ ngay làm trợ giáo tập sự (moniteurs stagiaires).

Những người muốn xin học các lớp Sư-phạm nói trên ấy thì tiện dân cứ gửi ngay đến quan đốc học một trường trong ba trường ấy, hoặc là cứ gửi thẳng đến quan chánh Đốc-học Bắc-kỳ (M. le Directeur de l'Enseignement primaire au Tonkin) cũng được.

Tuổi học phải từ 17 đến 23, nghĩa là học tốt nghiệp ở lớp trợ-giáo ra, lúc được bổ trợ giáo, phải chưa đến 25 tuổi mới được. »

Đơn xin vào học phải đính theo các giấy sau này :

1° Cái bằng Sơ-học của mình hoặc một bản sao.

2° Một tờ giấy nhận thực của quan thầy thuốc.

3° Một tờ giấy nhận thực kiểm bạnh.

4° Một tờ giấy khai sinh và nếu có quyền sổ bộ của mình ở trường (livret scolaire) thì cũng gửi đi cả.

Mười năm về sau. — Số nào nhảy nhót hai quá vậy tiểu thuyết Mười năm về sau hoãn lại một kỳ.

Nghỉ giá bạc. — M. Nguyễn-huy-Nghiêm, ký lục thực thụ hạng nhì được nghỉ giá bạc 5 tháng lĩnh cả lương.

Đạo thú-y — Hai huyện Đông-triều và Chí-linh thuộc về đạo Thú y thứ 3 thì nay tạm thuộc về đạo thứ nhì.

Thà hẩn chết đi. — Đêm hôm kia, có một người đi qua đường Henri d'Orléans thì bị một bọn bốn đứa đâm mấy nhát dao vào mình, người này bị trọng thương, phải khiêng ngay vào nhà thương. Chắc lại thù hằn chi đây.

Quan Đốc-tờ Bi-cơ-man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Bộ sinh, chứng bệnh đàn-bà, cùng con-gái, các chứng sài trẻ con Bệnh dan mắt, bệnh giang-mai và bệnh ngoài da cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 314.

2047

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Vỡ việc mấy tầng nỗ. — Về việc một tầng nỗ ở Sán-kha mà bản báo đã nói trong mấy số báo trước, nay đọc trong tờ trình của sở Cảnh-sát có thấy nói như sau này :

Việc nỗ xảy ra ở Sán-kha ngày 18 mới rồi trong khi cu-li khuân vác các bao quặng thì có sáu người bần-xứ, bốn người dân công, hai người dân bảo hộ thương, nhưng không nặng lắm. Theo như việc sở Cảnh-sát tra khám thì việc rất rõ ấy là bởi một người cu li thấy một viên lựu đạn trong đống quặng không biết vật ấy là cái gì, bèn cầm nêm ra gõ đấy, thì lựu đạn nỗ bằng lên. »

Một cái xác bỏ vào trong đó. — Sáng hôm kia, người ta thấy một cái xác đứa trẻ con trai chừng hai tháng, bỏ vào trong một cái đồ vứt ở bờ đê. Sở Cảnh-sát khám xong đã cho chôn vào nhà xác,

HONGAY

Đánh bài trên tàu. — Hồi 9 giờ rưỡi hôm 20 Juillet, tàu đi tàu thủy ở Hongay về Haiphong, là chiếc tàu Cẩm-phả trở về qua đó. Chuyến tàu đó hành khách cũng hơi đông, song ở trong *salon* thì chỉ có tôi và mấy người nhà công một người bạn tôi nữa ; khi tàu ra khỏi Hongay một lát, thì những người làm tàu kéo nhau vào trong *salon* nhẩy lên cả trên sập ngồi mà đánh bài cùng nhau (tứ-tì) Chúng tôi đang ngồi đó và đề-đạc để chung quanh, bọ cũng cứ ẩn bừa đi mà leo lên cùng nhau giở cuộc ! rồi xô xát loạn-xạ, coi như là không có hành-khách ở trong *salon* vậy. Để hay rằng : trong *salon* còn rộng (có ba cái ghế rất dài nữa) song chỗ hành khách đi ngồi, sao bọ lại tự-do mà lên đánh bài như thế ? đánh bọc ở tàu đã là sự phi-pháp, mà tự-do đánh bọc ngay ở bên hành-khách lại là vô phép nữa ! Hơi ra hôm nào bọ cũng bọc nhau như thế, có một điều rất ngay cho hành-khách là : chính người cầm máy tàu cũng vào đánh bài rồi giao một người khác cầm máy thay. Đường bể khuất khúc nhiều đá, nhỡ ra thời hà chẳng nguy lắm du ? Chính tôi hôm ấy cũng trông thấy người cầm máy vào đánh bài thật Vậy nhờ ai rằng ông chủ tàu nên kết sức tra nỗi mà trừng trị cho bọ chừa đi, thì may cho hành-khách lắm.

N. T. lai cảo

SƠN-TÂY

Đánh nhau vì điền-thổ. — Làng Vĩnh-lộc và Vĩnh-thạnh thuộc huyện Phúc-thọ với làng Bưu-trung thuộc huyện Đan-phượng (Hà-đông), vì một việc tranh nhau điền-thổ mà hôm 20 Juillet mới rồi, dân ba làng đánh nhau một trận rất đỏ đội. Phải bốn, năm người bị thương đề cho vào nhà thương Sơn-tây cả rồi. Nghe đâu còn ba bốn người chết nữa.

NAM-ĐỊNH

Một học phán-thân. — Hồi 8 giờ tối hôm thứ ba mới rồi tức là ngày 18 Juillet 1922, ở phố Cửa-đông đường hàng Rượu, thấy người đánh xe vòng trong vòng ngoài, một lát thấy đất đâu nhau một số đông độ 16, 17 người Trung-hoa và lẫn cả người

(Còn tiếp trong kỳ báo sau)

Phần thưởng to !

Ngài nào giữ được những cao-bạch của bản-hiệu đăng ở báo Trung-Bắc Tân-Văn từ nay đến nay hãy từ nay về sau được đủ 100 bài liên-tiếp và mỗi bài khác nhau mà đem đến cho bản-hiệu để in thêm vào catalogue thì sẽ xin biếu 3 cái ảnh phóng-đại hạng to đáng giá 40 $ 00 và 2 tá ảnh con 13 × 18 đáng giá 20 $ 00, tùy thích các ngài muốn bảo chạp cách nào cũng được.

Photo
THUY-KÝ
13, Rue de la Citadelle, Hanoi

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Nay hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quán mà đã chữa thuốc không ; phải dưỡng, hoặc là đã khỏng chữa chạt nào cả : nay hỡi những người phải đau khi quán đi kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; nay hỡi các người phải thường lao, nay tại khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh phổ-thông, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược thể. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người cố hiểu không ? Nếu có bệnh mà chữa nên giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không còng dược. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để nối dược, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam Việt, nên các người không muốn giống Nam Việt bao nhiêu đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì nhất định bệnh đi mới được.

Vậy có thuốc chữa bệnh đau-chỉ MONTÉS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà hết mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 8 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì ít ấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0 $ 90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá một chai là . . . . 2 $ 25

DẦU GAN CÁ THU
Một lít. . . . . 12 f. 00
Từ 1 $ 90 đến 2 $ 00 (tùy theo giá hàng khe Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh ho rất thần-hiệu (SIROP N)
Một chai. . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. . . . . 4 f. 45
Bộ 6 $ 70 đến 6 $ 90
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Bộ 5 $ 80 đến 4 $ 00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ . . . . . 11 f. 80
Bộ 1 $ 70 đến 1 $ 80

LE SIROP DE HEMOGLOBINE BYLA
Thuốc nước bổ máu bổ huyết
Một lọ . . . . . 11 f. 40
Bộ 1 $ 50 đến 1 $ 60

CACHETS ANTIGRIPPES
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa này thường hay hại người : hết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài giờ thôi.

Ai có người phải bệnh ấy nên dùng bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi nằm cho nó nóng, đắp thêm cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rồi nhiều nước nóng và ở người cho nóng thêm thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bán chỉ MONTÉS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

BUÔN TẠI GỐC, BÁN TẠI NGỌN

Có lời kính đạt để Quý-khách biết Công-ty chúng tôi mở xưởng tại Hải-phòng làm đủ các thứ ghế mây kiểu « Thonet » :

Chaises
Canapés
Fauteuils
Rocking-chairs
Porte-manteaux
Tables et Lits


Marque "LION"

Quý-khách ở xa cần thứ nào, mua buôn hoặc mua lẻ xin viết thư cho Công-ty chúng tôi sẽ gửi ngay kiểu-mẫu và giá-cả để các Quý-khách biết.

NAM-TÂN
66, Boulevard Bonnal, 66
HAIPHONG
2062

HIỆU BÁN BỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM
鋪金箔南
BIJOUTERIE - ORFÈVRERIE
NAM-BẢO
Hanoi 16, Rue de la soie, 16 Hanoi

CHẾ-TẠO : — Vòng, xuyến, hạt, chân, giầy đao đồng bộ, giầy truyền, đầu gậy, cán ô, tất-bạc, vỹ thuốc lá hộp thuốc lào, vỏ điếm, v. v... bằng vàng đúng tuổi đúng cân và tính hạ hơn Cô nhiều thợ khéo để làm hàng cần cẩu qui khách đặt lối riêng.

BÁN : — Vàng diệp Vinh thịnh-hoàng mới đã thọ đủ các mẫu ngọc thạch, giầy đao thứ tốt, giầy him-khanh giầy kim thanh, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kẽm, v. v.

Buôn bán nhẽ nhàng, cốt lấy sự tin cậy làm gốc.
2442

TRỌ-THIỆN-ĐƯỜNG
Phố Hàng Long, số 30
Phòng giấy ở Hàng Phèn, số 29
(Rue du Vieux Marché)
Hanoi

Bản-hiệu mới xin được phép chuyên-trị về việc hiểu kỳ có đủ các thứ để về các thứ âm nhạc cho thính. Lại có các bọn nhạc đi đám cưới, tư huyết, đi nó đưa linh, và mọi bọn kèn quỷ thôi việc kỳ thì rất là vui vẻ, mà thì về việc hiểu thì rất là buồn rầu.

Tính giá rất rẻ. Các ngài ở xa muốn thuê bản-hiệu cũng xin nhận.
2063

Ngài nào có phiếu quốc-trái hoặc phiếu cỗ-phần hay trái phiếu của các hội Công Thương khác muốn bán thì xin mời quá-bộ lại hiệu tôi xin tính giá thiệt cao vì có người cần đến nhờ tôi mua hộ nên được giá hời lắm lắm.

Này kính-bạch,
ĐỨC-LONG Thương cục
Số 90, Phố Mã-Mây, Hanoi
(Tonkin)
2088

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui khách xem báo thấy có những cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đủ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

Annam mình ở một hiệu cao-lâu dẫn ra (hiệu này ở gần nhà quan phòng-thành Annam). Đâu tại này vẫn mượn tiếng bán hàng mà hội họp nhau để mở sòng phán thán.

Cả bọn đó đều phải giải vào sở Cảnh-sát.

Ng-trí Phương, lai cảo.

HÀ-GIANG

Mấy ngày hội — Hôi Ký-niệm năm nay có về long trọng hơn mọi năm.

Hội đồng tổ-chức ngày hội có đặt ra 2 giải thưởng thi về chương-trình. Trước ngày 8 Juillet các người thi về chương-trình đẹp và có ý nghĩa hay đã độ các hiền về của mình đến tòa Sứ để các quan nghị thưởng. M. H.-đ.-Tiên thu-ký sở Paléo-thủ được giải nhất và M. Phúc được giải nhì.

Cả ngày hôm 13 Juillet dân sự nào kẻ chợ nhà quê nô nức nhau, nam thanh nữ-tú đi xem hội. Buổi chiều phố-xá náo các tàu-già các dinh thự cầm cờ treo đèn sau sát, trông rất ngoạn mục. Người thường thì tấp nập kẻ đi người lại, nhất là ở phố đề Bedens, chỗ sáng rạp chỗ kia bày các trò chơi trong chợ người buôn bán thì nhau dọn hàng v. v. Cái quang cảnh ngày hội đã hiển hiện ngay từ hôm ấy.

Tối hôm 13 Juillet, từ 6 giờ chiều cho đến 11 giờ đêm có thi đèn, rước đèn, rước sư-tử và hát bội. Vừa cất lồ, trời không có trăng đứng xa mà trông về cửa đình quan tư đã thấy các đèn đem thi sáng rực một góc trời lại điểm thêm các bảo quang giả sắc của cây bông đèt, thật trông lựa như các vầng tinh tú lơ lửng ở trên-gian và không khác như một cái phẩm đen kịt những trần châu lóng lánh. Lại gần thì thấy đèn làm các kỳ hình dị tượng nào tàu bỏ nào diễn quân, nào rùa, ba ba trông thật khéo. Mà cũng khen cho các nhà khéo tay, đã về vời tỉ điểm, cái máy các đèn thì thật thần tình, lắm cái trông không thể nhịn cười được. Cuộc thi đèn năm nay thì cơ thứ bậy được giải nhất và cơ thứ 12 được giải nhì. Thi đèn xong thì rước đèn có kèn đi trước, rồi đến các đèn thi lục lục theo sau, đằng sau nữa thì có mấy sư-tử của hàng hàng Trung hoa... Rước đèn đi các phố bể đi đến đầu đầu sự hoa-hồi một cách rất nồng nàn. Thành thoảng lại có nhà đốt cây bông sáng rực một quãng đường. Các trẻ nhỏ bé bảo nhau lễ lượt đi xem như nước chảy, tiếng trống kèn, tiếng trống tiếng thanh la nọ bát tiếng người nhôn hô tiếng trẻ con khóc, kìa ! vui vẻ không tả sao cho xiết. Trong cả vui lại càng điểm thêm cái hơi-phấn-lỉ cái tiếng vua vui ở vui về ở chân bà con vô số. Ấy cũng là cái lệ dương nhiên vậy ! Rước đèn xong thì ở chợ có linh khố đỏ hát bội cho đến đêm.

Sang hôm 14 Juillet có thi bơi kèn mừng. trên đồ nổi 21 phát sang mỗi lần đến 5 giờ thì diễn binh. Đó g tàng giờ binh linh khố đỏ khố xanh, linh sống đã sắp hàng ra nghỉ ở phố Hadeau do quan thủ-ỷ Torre quản đốc. Một lát thì quan Tuần-vũ ra duyệt binh, đoạn ngài đứng ở trước rạp để xem diễn quân lên đồn.

Trong rạp có các qui quan vẫn về các quan phu-nhân quan quản đạo và quan chánh Vị tuyển càng các hàng kỹ dịch các nơi về xem hội ; tại có một vài bà Annam ta cũng được cái vinh dự để... rạp xem hội.

Binh linh vừa kéo về khỏi đồn thì trời giá g một trận mưa như trút nước, ai cũng ngao-ngán cho ngày hội chắc lại kém về vui, song mưa cứt đến trưa thì lại ạ h một tí thì lại lo ra cái quang cảnh ngày hội lại càng thêm mất mề vui về hội phần.

Từ 3 giờ chiều thì bày các cuộc chơi vui như là leo cột, đập nồi, nhảy bị, chọc thùng nước, kéo dây v. v. cho đến lúc tối mới vãn.

Tối đến lại có cuộc thi bắn-tri treo đèn ở các tư-gia, đốt cây bông và pháo thăng thiên, rồi hát bội ở trong chợ.

Lưu-thanh. Hoàng-đức-Tiên lai cảo.

LẠNG-SƠN

Phát phần thưởng — Ngày chủ nhật 16 Juillet vừa rồi, trường học Pháp-Việt sơ-đẳng ở Phố-Binh-gia phát phần thưởng cho các học-sinh ; thầy giáo Đỗ-đình-Phương cho một quan Đại, quan chén và các viên tòng sự các sở đến chứng kiến việc phát thưởng, quan Đại bận việc không đến ; 9 giờ rưỡi sáng, có quan Châu và các ông tòng sự các sở đến dự phát phần thưởng, quan Châu có đem mấy quyển sách riêng của ngài đến phát cho mấy cậu học giỏi, ngài xem thấy các phần thưởng ít ỏi, ngài có phàn nàn rằng vì ngài biết trước thì ngài cho đi mua thêm các thứ sách và giấy bút, để phát thêm cho các học-sinh.

Đúng 10 giờ đốt pháo, thầy giáo Phương cất một cậu học-sinh đọc một bài cảm ơn quan Châu và khuyên bảo các cô, các cậu học-sinh phải chăm chỉ về việc học hành v. v... phần thưởng có ba phần chính, thế mà thầy giáo Phương cũng khéo thu xếp, sau sẽ và sách tiếc ra mua thêm được ít sách thưởng, đủ phần phát cho đủ cả các số học-sinh. Khi các cô, cậu học-sinh lần lĩnh phần thưởng, lấy làm vui về lắm.

Phát phần thưởng xong, quan Châu có khuyên bảo các cô, cậu học-sinh rằng : « trong khi về nghỉ hè phải đem các bài vở đã học trước ra học ôn tập lại cả cho nhớ, đừng có đi chơi bời quá phí mất cả thời giờ, và ngài sẽ lưu tâm nhỏ đến kỳ phát phần thưởng sang năm. ngài sẽ mua các thứ sách và giấy bút để phát cho các cô, các cậu ». Khi ngài nói xong, các học-sinh đều nổ nức vui lòng lắm.

Trường học ở châu hai này, tuy là châu Thổ, song nhờ được các quan, cũng lắm cho được nhà trường bằng gạch ngói rộng rãi, số học-sinh cả con gái con gái có hơn 40 người những người học-trò ở châu hai này khi mới ra học đay rõ tiếng Kinh cho rõ ràng đã khó lắm. Khen thay cho ông giáo Phương cũng đã có công dạy bảo được ngần ấy học trò đã biết qui-cô cách thức học, mà lớp trên học đã viết được câm tả và biết làm các phép tính v. v. ; thực là quan trên cũng khéo chọn được thầy giáo chăm chỉ dạy học như thế, đáng mừng thay cho dân châu hai Bình-gia sau này sẽ được bước theo con đường tiến hóa.

Hán-đình-Viện

VĂN UYÊN

Hóa tại Chợ-đuổi

Xóm Chợ đuổi đã gần tắt đèn,
Trăm sầu muôn thủ nẻo ba giờ
Trơ trơ mặt đất cùng con trẻ.
Nhọc nhằn ngành mặt làm nước cơm đánh!
Kẻ bao xiết tấm tình vẫn khổ
Cảo những người giác ở bỏ lai.
Than ôi! kẻ đắt người hoài
Cho nên nỗi biết đi người lại. Đâu ?
Đành rằng chịa đã đành mang nặng ;
Lại còn thêm lo đứng trông chừng.
Áo quần đã dặc nhẫn neo
Tiền không gọp hết, ăn tiêu lấy gì ?
Chồng nhìn vợ nào khi nào nhớ
Chia thầy con... lệ rỏ dàng dàng
Anh em mẫu-mực cả ngày trông.
Ai mang có tội lượn, mà không bị nhốt ?
Trả tại ai gây đến đàn là thế.
Lòng, từ bi mở hệ xem sao?
Ai kia đến hát ngoại ngào
Lắng tai nghe thử người nào khác than?
Nào tiền óc bạc nà là kẻ ?
Nào của đá tuất thế là ai ?
Ít nhiều tâu lự tâu tài
Cũng nên đứng gọp mỏ vui mới là!
Cai ngoài vụ bắt a phết đến ;
Ở làng nào có chẳng xót sao!
Hỡi ai là kẻ đặt bao!
Giáp nhau của có dịp nào tốt hơn ?

Phương Đình.

Vịnh bà Triệu-Âu

Tâm làng sử nước phải gánh đua,
Tiếc đạn xông pha phận liễu bờ
Bầu mới thanh quơm tròn đỉnh Tượng,
Liền ba thước nỏ giết quân Ngô
Theo nài cân quắc bà Trưng thị
Mở nợ quang mi đấng Đại cô.
Thua được sá bàn chi mạnh yếu,
Làm gương nữ-giới đủ nghìn thu

Thiệt Quang. B. B. T.

NHÀ-ĐỂ MỚI

70, Phố Hàng-Bông, Hanoi

Nhà Đe quan Docteur PAUCOT có 60 buồng, sạch sẽ, tinh mọc, đèn máy, đủ đàng như phòng khách Ôtên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phải ăn lợi lòng, sữa, chai nước nóng, cải và có tủ, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở bản trong Nhà-Đẻ hàng Bông đã đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tôi ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bằng huyết, tiền sản huyết bạch, kiểm hoá, muốn chữa đẻ vào chữa cũng được (năm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng 10 ngày. **6$00**
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. **10.00**
Mỗi bà một buồng 10 ngày. **15.00**
Mỗi bà hai buồng 10 ngày. **20.00**

Ra vào tự do
2557

Giải thưởng văn vẻ bài ca cho con trẻ ở Ấu-trí-viện

Bản-quán tiếp được thư của cô Ngô-thị Quyên nói muốn nhờ các nhà văn-sĩ làm giúp một bài ca, để sau này dùng làm bài hát cho lũ trẻ trong khi chơi đùa ở Ấu-trí viện. Bài nào hay nhất xin kính biếu hai cái khăn thêu, còn số chục bạc thì cô nhờ bản-quán mua bộ thứ đồ vật gì cũng đáng giá ấy, kẻo treo giải bằng chục bạc không được lịch-sự, vậy bản quán định khi Hội-đồng điểm-duyệt xong, bỗ bài nào quán-quân thì ngoài hai cái khăn thêu, sẽ thưởng thêm một cái biển sơn son thiếp vàng, còn 4 chữ khắc trong biển ấy, tùy ý Hội-đồng nghĩ

Thể-lệ dự thi như sau này :

Đề mục : một bài ca « thượng lục hạ bạt » để dùng làm bài hát cho lũ trẻ trong khi chơi đùa ở Ấu-trí-viện. Các bài dự thi không được nói đến những vấn-đề quan-hệ về chính-trị và tôn-giáo.

Giải thưởng : hai cái khăn thêu và một cái biển 4 chữ sơn son thiếp vàng.

Kỳ hạn : hạn từ nay cho đến 31 Décembre này thì hết kỳ thu quyển.

Muốn cho tiện việc rọc phách thì xin mỗi bài dùng giấy tây trắng mà để ngoài tờ, trang trên để tên và chỗ ở, trang dưới viết bài, xin đừng ký tên. Những bài dự thi xin bỏ riêng vào một cái phong-bì dán kín, ngoài nhớ để bài chữ « Văn thi » thì khi tiếp được, bản-quán sẽ để riêng ra một chỗ, đợi khi hết hạn, bẫy giờ mới bóc. Ngài nào dự thi, xin cứ gửi cho bản-quán.

茂 MAO-SENG 盛
57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hano
MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở lu năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chân-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khaeh có dùng, xin thời chiếu cố.
2045 **MẬU-THỊNH** kính cáo.

QUỐC PHIẾU CÔNG-THƯƠNG
(Chỗ mua bán có nhà-nước thị nhận)
Giấy quốc-trái Đông-pháp có số số (năm 1922)

Trong các Thành phố nào, nội cõi Đông-pháp mà có bằng bạc Đông-pháp lập tại nơi đó và thứ nhất là tại Saigon. thì bằng bạc đứng ma thì hành trong cuộc quốc phiếu công thương đó (mua bán giấy quốc-trái đông-pháp) trong các giờ bằng bạc mở cửa.

Các việc xin mua bay là bán, tiền mặt, thì bằng bạc nhập vào sổ và thì hành trong cuộc quốc phiếu công thương đó (mua bán giấy quốc-trái đông-pháp) trong các giờ bằng bạc mở cửa.

Mỗi tuần lễ ít nữa là một lần thì có ra bản giá-cả có nhà nước thị chứng

Liền hai bông thì người bán phải chịu và nếu như giấy quốc-trái để tại nơi công-thương nào khác, thì người bán phải trả thêm tiền nhe thơ sang tiền bảo-kê gửi giấy đó lại.

Tiền bảo-hộng đó thì tính như vầy

Cho tới : 100 p. thì là 0 p 20

Từ 101 p. tới 500 p. thì là 20/0 (1 ngàn thì tính 2 đồng bảo-hộng).

trên 500 p. thì là 10/0 (1 ngàn thì tính 1 đồng bảo-hộng). Mà ít lắm thì cũng tính 1 đồng bạc

Các việc xin bán bay là mua tự giả (nghĩa là giá nào có lợi hơn cho mình hay là theo giá mình đã định. thì mình hàng nội trong tháng đó và tháng sau (không dặng để lâu hơn nữa).

Giấy quốc-trái nào đã bán đứng trong ba ngày trước kỳ xổ số, thì nội trong mười lăm ngày mình gửi giấy đó cho người mua, người bán đặng phép hưởng cuộc xổ số tới đó, lấy như hai đàng (người bán và người mua) không giao-kết với nhau cách nào khác.

Nếu như trong sự bán mà mình tính chung với cuộc xổ số, thì lời giao kết đó sẽ gni vào trong tờ mua bán và tờ đó sẽ giao cho người bán và người mua.

Các việc xin mua bay là bán thì cứ tính bạc mặt mà thôi, cho tới khi nào có lời rao khác.

Bằng-bạc Đông-pháp
82v9 Ngày 17 Juillet 1922

PHÒNG - THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Sắc-sĩ MAURICE LOUBET
Thường thọ tại nội cũng bản-đảo bội-tinh. Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh-viện Tenh, Fes, Rabat, Casablanca Port-Saïd ; Ai-cập Huế
Ngoại khoa, bộ-sinh, chữa mắt có các thứ bệnh lậu bình giang mai
Phòng chẩn bệnh tại **ĐƯỜNG GIA-LONG, 37**
KHÁM BỆNH : Giờ 3 đồng một lần
2016.

CÁC CUỘC ĐI XEM
然 SẢN NHIÊN 祭

Tối thứ bảy :
ĐỨC BÀ THƯỢNG NGÀN
Vai đào và vai kép, đóng vợ chồng con vượn thực là thần tình. Thảm nhất chỗ con vượn cứu sắp chết, nỡ sửa vào bỏ đi ! để dành cho con bé than khóc rất là não nùng.

Tối chủ-nhật :
HAY GÌ MÀ RƯỢU TIẾNG GHEN VÀO MÌNH
Tích một soạn chưa dàn diễn qua. Thực là một tích có giá-trị, vui tươi và lý thú suốt từ đầu chí cuối.

Tối thứ hai :
THỤC - NỮ CHI CAO
Trần-ngọc-Xuân lập mưu làm cho vị hôn phu phải chí mà lập thân, thực đáng làm gương cho bạn quân-thoa trong nước nhà vậy.

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)
Tuần lễ từ thứ tư 19 đến thứ ba 25 Juillet 1922
Bo buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 6 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH
PHONG CẢNH MỘT NƠI CẦN GIA
Rất mới ! Rất lạ !
Tài cả là 65 phiến thắng cảnh
Rất hay ! Rất lạ !
QUANG-MINH HOÀNG-HẬU
REINE LUMIÈRE
Thiên thể tự
Nghi
CÉSAR BORGIA
Đại bi-kịch dài 5 hồi
Rất nhiều vai đóng và quần áo theo thời kỳ giờ
Chớp nốt những đoạn cuối cùng.

Từ 1er Avril giờ đi
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

DẦU BẠC-HÀ TỐT THƯỢNG HẠNG



Thứ dầu bạc-hà này do người Đại-pháp chế ra, chữa các bệnh nhức đầu, đau buụng, tê thấp rất là thần-hiệu.

Dầu đựng lọ nhỏ, lại có cả vải cao su bao kín nút, không khi nào hả được.

Mỗi lọ chỉ đựng có ba grammes dầu mà thôi.

Giá bán rất rẻ.

Nên nhận kĩ dấu-hiệu là « HAI CÂY » (DEUX PALMIERS).
2064

華 PAO-VA 寶
銀八件飾門新海行內河京東



Làm và bán đủ các đồ vàng bạc, như : vòng, xuyến, hoa, hột, khuyên, nhẫn, v. v....

Bán các đồ ngọc và hạt châu rất qui ở bên Tàu tải sang, đồ sứ, đồ cổ, đồng hồ, nhôm-kính, v. v....

Làm thực tốt — Giá phải chăng
Xin Qui-khách chiếu cố đến :
Phố hàng Bồ, số 28 — Hanoi

Tặng Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng cho "Kho Sách Xưa Việt Nam"
Từ rofilms của Cornell

Thương giới tân văn

Ngày 21 Juillet 1922

Giá hạ

Kho Nhà-nước . . . . . 6 f. 65
Nhà Ngân-hàng . . . . . 6 . 65

Tàu tới tàu đi

Tàu *Cordillère* đã khởi hành ở Marseille đi Đông-pháp, và Nhật-bản ngày 30 Juin.

Tàu *Chambord* chứng 28 Juillet thì ở Haiphong sẽ chạy đi Marseille.

Đấu giá

Ngày 12 Août hồi 16 giờ 30 tại sở Lục-lộ Hanoi sẽ đấu giá làm hai cái nhà ở cho các quan chánh kỹ-sư ở Hanoi.

Việc làm đáng là : 37.167 p. 38
Tiền ký quỹ tạm : 600 p. 00

Đồ chạm, đồ sơn, kiểu mẫu sành,
Ai làm nên đến hiệu An-bình.
Bốn tư, nhà tại hàng Bông nọ,
Mừng nước ta nay kỹ-nghệ tinh.

RƯỢU
QUI QUINA CUSSAC
Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu.
BÁN TẠI
NHÀ
GUIONEAUD FRÈRES
ở Hanoi-Haiphong,
và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.
2051

ĐỦ MÙI !

Hiệu CỰ-LONG mới nhận được đủ các mùi da đi mùa hè. Quí khách ông bà nào muốn dùng giầy tây, giầy ta thật tốt mà hợp thời-trang, xin viết thơ cho hiệu *CỰ-LONG, 61, Rue des Paniers, Hanoi.* 2027

泰 LỢI-THÁI 利

BÁN ĐỒ VÀNG BẠC
104 *Rue des changeurs Hanoi*
(Trước ở số nhà 110)

Bản-hiệu chuyên nghề đã lâu năm buôn bán thực thà, được nhiều quí khách chiếu cố, đã thành nền nếp, nên có thể bán được nơi giá hơn mọi nơi. Hàng bán có đơn nhận đảng đủ cân đủ tuổi, dù các ngài thân hành lại, hoặc gửi thư về, bản hiệu cũng theo thời-giá mà tính rất phải chăng 2049

PHONG-TÀI

HIỆU ẢNH ĐỒNG GIÁT
Số 45 *phố Xe-điện Rue des Pipes Hanoi.*

Kiểu đẹp giá rẻ!
Có catalogue riêng, quí-khách muốn xem xin viết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.



2064

陳 CHẤN-HƯNG

Nước hoa và vệ-sinh mới sang

Kính trình các quý-khách biết rằng hiệu tôi bản thứ nước hoa Jean de Parys gọi là Aromé des Tchlais đã để vào thuốc-lá, thuốc-điếu và xì-gà. Lại có bán đủ các thứ nước sơn, nước gội đầu, cao-răm, phấn, xà-phòng thơm, dầu thơm.

Bán tại hiệu VŨ QUANG-PHÚC
Thái-Hoà
48, Phố Hàng Trống, 48, Hanoi
Téléphone Boîte : 84

Bán cắt và bán lẻ, giá tính phải chăng. 2065

潘興成
PHAN-HƯNG-THÀNH

26, Rue des Cantonnais, Hanoi

Bán buôn và bán lẻ đủ các thứ tơ sa, hàng Tàu, hàng Tây, hàng Ta, nhất Saigon, vân vân.

Hàng rất mà tính nói giá hơn các hiệu khác.

Quí-khách ở xa muốn mua hàng gì xin viết giấy về bản hiệu sẽ gởi ngay đi contre-remboursement. Bản-hiệu có cả thợ may rất khéo, quí khách có muốn may bản tại hiệu cho tiện thì xin do kích thước gửi về và xin đặt trước cho bản-hiệu chịu tư một phần tiền : còn thiếu bao nhiêu sẽ gửi đi lấy sau, may cắt cẩn-thận và rất lẻ chóng rỉ có nhiều thợ giỏi. 2060

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông **BOLES đề chữa a-phiện**
SOLUTION R. BOLES
2 $ 50 một chai

Gouttes « MITHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Máy thử bằm-hiệu hay bàn :
Các thứ thuốc được dùng là thứ để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai
Thuốc ho chữa SIROP PECTORAL đặc-có, rất nhất.
Thuốc cao chí ngoài lớn dùng được thời

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt = 0 $ 90 một chai

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 50 một lọ

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MÔ-SÈ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh hiệu LUMIÈRE và thuốc Brunfaut
Bán buôn và bán lẻ.

Bán cất và bán lẻ
« THUỐC DẺRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai hết 3 mươi ngày. Đồng-thuốc lại rất ít, nên uống thuốc này cho tiện mua. Dùng thuốc khác thì uống cần phải uống nhiều mới thấy chút hiệu được. Thuốc này thì hay, nếu ai chưa hay sẽ đến tính mua, lại bỏ sức cho người ra mua. Muốn dùng, trước cũng nên uống thử cho biết, cần gì 2 đồng hai.

THUỐC CHỮA BỆNH THƯỜNG GẶP

Ai mà lâm lúng một khóc thế nào, cũng cũng nỗ, bước rầu nghĩ người thuốc cũng mắc phải bệnh thường gặp : khi đi bị bệnh lỉ dám không kịp được, chẳng cho gì nguy hiểm cho tính mạng mà không kịp được, mà nhất là ở các nơi nông thôi lại càng phải nguy ngơ. Nếu không thì mỗi bệnh càng gấp thấy trong mình mỗi nhọc, không làm gì được.



Thuốc *Neurinase* là của một viện học-sinh cũ ở việc *Pasteur* thành Ba-lê làm ra. Thuốc này làm cho gân cốt bình yên và ngủ được êm đềm, lại thêm bổ bổ.

Người già kẻ trẻ uống đều được cả.

Ở các hàng bào-chế to đều có bán cả.

2056

Nhà Bản đồ « TÂM TÂM » Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có **bán từ 4 giờ sáng.**





AU BONHEUR DES TONKINOIS
GRANDE FABRIQUE DE CASQUES FANTAISIE
HAI-CHINH
76, RUE DU PONT-EN-BOIS, 76
TONKIN — HANOI

Thưa các ngài, chúng tôi mới tìm được một thứ vải trắng lợp mũ thực bền thực đẹp mà không bao giờ dãn được.
2030 *Nay kính.*

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.
Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 67, SAIGON
Giá mua đồng niên 5$00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho lợi cả mọi người; Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rất đã đáng lý-thú.

AI MUỐN MAY MẶC TỐT LỤA HÀNG TỐT, HÀNG ĐẸP
THÌ NÊN ĐẾN HIỆU
PHAN-THÁI-THÀNH



Số 4, Phố hàng Ngang, Hanoi
Có đủ các thứ hàng Tây, hàng Tàu, hàng Ta, hàng Saigon, vân vân.

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống số 80 ngay cửa Nhà-Thờ Phụ-quan có nước hoa rộng rãi, ở số 68 cùng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-quán thừa tiếp các quí-khách Tây-Ân và Đông-Á cùng một cách bình đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cùng một giá tiền.

Phụ quán cũng có giây nói trực tiếp với chính quán 2043

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các quí-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc-chắn để gửi chúng tôi làm tin, như là : đồ bản cửa nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công-thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi ; mà khi đến kỳ trả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy má ấy, mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy má ấy có phiếu nào đem mở trăng số thì số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Những các lòng độ cái lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các ông ấy có hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2028

No 122

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Hoàng-phủ thiếu-hoa hữu hầm nỗi giận, cũng chẳng nói câu gì cả, cầm ngay lấy cái khăn là vò nát đi, ném lên trên bàn ở cạnh cửa sổ, rồi lại cầm đầu ngồi uống rượu. Tên thư-đồng sợ hãi lui ra. Gặp bấy giờ *Hàng-hiệu* đi chơi về, bước vào thư-phòng.

Hoàng-phủ thiếu hoa đứng dậy mời ngồi mà bảo rằng :

— Thế này là không phải ! xin mời ngô-huynh ngồi đây, uống chơi mấy chén cùng em.

Hàng-hiệu nói :

— Nếu vậy còn gì hay bằng !

Nói xong, liền ngồi xuống ghế Tên thư-đồng cầm chén rót rượu, hai người cùng uống.

Hàng-hiệu bỗi rằng :

— Cớ sao hôm nay hiền đệ uống rượu một mình, mà lại hầm hầm có ý thở-ộn như thế ?

Hoàng-phủ thiếu-hoa thuật chuyện cho nghe. *Hàng-hiệu* khuyên giải mà rằng :

— Người ta, chỉ lo không thể làm nên một kẻ « Kỳ-nam-tử », chứ lo chi thế-gian không có « Mỹ phụ-nhân ». Hiền-đệ cứ yên lòng, rồi tìm nơi khác, cao chi mà giận người ta vô ích !

Bấy giờ *Hoàng-phủ thiếu-hoa* đã ngà-ngà say, tay cầm chén rượu, đánh đổ ngay vào trước ngực. Tên thư-đồng thấy *Hoàng-phủ thiếu-hoa* không dùng cái khăn là lấy nôn, vội vàng nhặt lấy để lau áo cho *Hoàng-phủ thiếu-hoa*. Lau xong, lại thuận tay bỏ ngay vào túi áo.

Hai người lại nống rượu mãi cho đến khi lên đèn. *Hàng-hiệu* cáo từ lui ra. *Hoàng-phủ thiếu-hoa* say quá, cứ mặc nguyên áo, nằm lăn ra ngủ, ngủ mãi đến sáng hôm sau mới tỉnh. Khi tỉnh dừng dậy, lại thấy cái khăn là ở trên lòng, rơi xuống mặt đất.

Hoàng-phủ thiếu-hoa nghĩ thầm : quái lạ ! Hôm qua ta đã vất nó đi rồi, mà sao còn đây ! liền hỏi tên thư-đồng rằng :

— Chính là mày lại nhặt lấy cái khăn này mà đem bỏ vào lòng ta đó phải không ?

Tên thư-đồng thấy hôm trước *Hoàng-phủ thiếu-hoa* đã có ý không ưa cái khăn mặt ấy, vậy nên không dám nói thật, mới ấp úng mà đáp lại rằng :

— Chúng con không biết.

Hoàng-phủ thiếu-hoa nghi hoặc mà rằng :

— Hay là họ *Lưu* thực dùng người khác gả thay mà chưa bề thất tiết, cho nên qui-thần biển linh, lại đem cái khăn lê này để vào lòng ta đó chăng ?

Bấy giờ *Hoàng-phủ thiếu-hoa* lại cầm cái khăn là bỏ vào trong *rương*. Lại nói chuyện vợ *Thôi-phan-phượng* là nàng *Mai-tuyết-trinh* có thai, đã được 10 tháng 20 ngày mà vẫn chưa sinh. Cớ phu-nhân nghĩ thầm : thay là vì phu-quân ta làm quan, có nhiều điều cần-dỗ, cho nên ngày nay báo ứng như thế này. Thử-tử đi đánh giặc bị bắt, chưa biết sống chết thế nào, trưởng-nữ ta làm hoàng hậu, vì sinh-sánh mà lo-thế ; thứ-nữ cũng bỏ trốn đi. Ngày nay con *Mai-tuyết-trinh* này nhân ta làm mẹ thì có thai trong bấy nhiên lâu mà vẫn chưa sinh, khiến cho ta càng thêm lo-ngại.

Cớ phu-nhân nghĩ vậy, gọi *Giang-tiên-hi* mà bảo rằng :

— Nhà-ngươi nên mau mau sang nhà họ *Thôi*, hỏi thăm xem tiểu-thư đã lâm-sản chưa, để ta khỏi lo ngại.

Giang-tiên-hi vâng mệnh, chạy sang hỏi thăm nhà họ *Thôi*, bà mẹ *Thôi-phan-phượng* cười mà bảo rằng :

— Tiểu-thư đêm qua vào hồi canh hai kêu đau bụng, đến hồi canh ba đã sinh được chân trai, cả nhà đang rối-rít, vẫn định sai người sang báo-hỉ, và sửa tiệc ăn mừng. Nay nhà-ngươi sang đây thì uống rượu đã rồi hãy về.

Nữ-tỳ dọn rượu cho *Giang-tiên-hi* uống. *Giang-tiên-hi* uống rượu xong, cáo từ xin về, bà mẹ *Thôi-phan-phượng* lại tặng cho hai lượng bạc. Khi ra khỏi cửa, *Giang-tiên-hi* nghĩ thầm : món tiền này ta là ta lại đem đến chúc mà đưa biếu *Lưu* tiểu-thư ta.

Bấy giờ sư cụ *Thiện-linh* bắt *Giang-tam-lữa* phải trông nom việc bếp nước, nơi chậm một chút thì mắng rất khổ nỗi, *Lưu gên-ngọc* vẫn thường khuyên bảo *Giang-tam-lữa* cố mà nhẫn nhục cho được yên thân.

Lưu gên-ngọc đang ngồi giặt áo cho các sư, *Giang-tiên-hi* bước vào trông thấy, giật mình mà nói với *Giang-tam-lữa* rằng :

— Tiết trời rá-lạnh, tiểu-thư chịu sao nổi những sự khổ-sở ấy, thân-mẫu nên làm thay thì phải.

Giang-tam-lữa nói :

— Từ khi *Trương-thất* lấy trộm hết tiền-bạc của ta, ta phải trông nom việc bếp-nước, vất vả suốt ngày, còn công đâu mà giặt áo cho chúng nữa. Hai chúng ta ở đây, khác nào như người sa vào địa-ngục vậy.

Lưu-gên-ngọc nói :

— Việc giặt-dũa áo quần, ta làm đã quen, cũng chẳng lấy gì làm khó.

Giang-tam-lữa bỗi *Giang-tiên-hi* rằng :

— Hôm nay mày đi uống rượu ở đâu mà đỏ tưng-bừng như thế ?

Giang-tiên-hi thuật chuyện cho nghe và nói :

— Ngày nay nàng *Mai-tuyết-trinh* sinh con trai, cả nhà mừng rỡ, còn tiểu-thư ta thì ở đây mà chịu những sự cực khổ như thế này !

Giang-tam-lữa nghe nói, lại phàn nàn rằng :

— Khi trước tiểu-thư nếu không bỏ đi thì họ *Mai* có đâu được hưởng phú-quí.

Lưu-gên-ngọc nói :

— Taòi, chẳng qua cũng tại tôi mà làm di-lụy đến mụ, mụ chớ nên oán giận.

Giang-tam-lữa nói :

— Tôi vốn kẻ hèn mạt, cực khổ đã quen, chỉ ái ngại thay cho tiểu-thư là con nhà kim-chi ngọc diệp, chịu sao được những sự cực khổ ấy.

Lưu gên-ngọc nói :

— Nếu tôi báo-toàn được danh-tiết thì dẫu chết cũng cam lòng, nhưng chỉ phiền cho mụ vì tôi mà phải chịu cực khổ.

Giang-tiên hi nói :

— Cô-nhân có câu rằng : « *Trời nào phụ kẻ thiện-nhân* », *Hoàng-phủ* công tử chắc có ngày xuất đầu mà lại được cao quan hiển tước. Bấy giờ tiểu-thư là một vị phu-nhân, thác-mẫu tôi cũng được dự phẩn phú quí, còn tôi đây nếu được làm một vũ-chức gì nho-nhỏ thì cửa-nhà vui-vẻ biết đường nào. Thế mới thật đến ngày « Bĩ cực thái lai » vậy.

Lưu-gên-ngọc cười mà bảo rằng :

— Nhà-ngươi nói cho vui chuyện đó mà thôi, ta đây cũng không dám mong-tưởng được như thế.

Giang-tiên-hi nói :

— Điều đó hà lại không có được hay sao !

Nói xong, liền đưa món tiền biếu *Lưu-gên-ngọc*. Nàng chối từ không nhận mà rằng :

— Thôi, nhà-ngươi đem về mà tiêu.

(Còn nữa)